

ЎЗБЕКИСТОНДА СОЛИҚ ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

Умурзак Раджабов

Тошкент халқаро университети

мустақил тадқиқотчиси

Email: umurzakradjabov8@gmail.com

ORCID: 0009-0002-0614-7460

PRIORITY DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE TAX SYSTEM IN UZBEKISTAN

Umurzak Radjabov

Independent Researcher

Tashkent International University

Email: umurzakradjabov8@gmail.com

ORCID: 0009-0002-0614-7460

Аннотация. Мазкур мақолада Ўзбекистонда солиқ тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишлари илмий-амалий жиҳатдан таҳлил қилинган. Мамлакатда амалга оширилаётган иқтисодий ислохотлар шароитида солиқ сиёсатини такомиллаштириш, солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш, солиқ базасини кенгайтириш ҳамда солиқ юкини оптималлаштириш масалалари ўрганилган. Шунингдек, солиқ тизимининг иқтисодий ўсишга рағбатлантиришдаги роли, давлат бюджети барқарорлигини таъминлашдаги аҳамияти ва солиқ сиёсатининг институционал жиҳатлари таҳлил қилинган. Тадқиқот натижалари асосида миллий солиқ тизимини модернизация қилиш ва унинг самарадорлигини оширишга қаратилган илмий хулоса ҳамда амалий таклифлар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар. солиқ тизими, солиқ сиёсати, солиқ маъмурчилиги, солиқ базаси, рақамлаштириш, иқтисодий ислохотлар, бюджет барқарорлиги, иқтисодий ўсиш.

Abstract. This article provides a scientific and practical analysis of the priority directions for the development of the tax system in Uzbekistan. In the context of

ongoing economic reforms, the study examines issues related to improving tax policy, digitalizing tax administration, expanding the tax base, and optimizing the tax burden. Particular attention is given to the role of the tax system in stimulating economic growth, ensuring the stability of the state budget, and strengthening institutional aspects of tax policy. Based on the results of the research, scientific conclusions and practical recommendations aimed at modernizing the national tax system and improving its efficiency are proposed.

Keywords. tax system, tax policy, tax administration, tax base, digitalization, economic reforms, fiscal stability, economic growth.

Кириш

Дунё иқтисодиётининг глобаллашуви шароитида давлат молия барқарорлигини таъминлашда солиқ тизими муҳим институционал механизм сифатида намоён бўлмоқда. Солиқ тизими орқали давлат бюджет даромадлари шакллантирилади, иқтисодий фаоллик рағбатлантирилади ва ижтимоий барқарорлик таъминланади. Шу сабабли солиқ тизимини такомиллаштириш ва уни иқтисодий ислохотлар талабларига

мослаштириш кўплаб мамлакатларда иқтисодий сиёсатнинг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади.

Жаҳон амалиёти шуни кўрсатадики, солиқ тушумларининг ялпи ички маҳсулотга нисбати давлат молия салоҳиятини баҳолашда муҳим индикатор ҳисобланади. OECD мамлакатлари бўйича 2023 йилда солиқ тушумларининг ЯИМга нисбати ўртача 34,0 фоизни ташкил этган бўлиб, айрим давлатларда бу кўрсаткич янада юқори даражада шаклланган [1]. Масалан, Францияда солиқ тушумлари ЯИМнинг 45 фоиздан ортиқни, Германияда тахминан 38 фоизни ташкил этган [1]. Бу ҳолат ривожланган мамлакатларда солиқ тизими давлат бюджети барқарорлигининг асосий манбаи ҳисобланишини кўрсатади.

Ўзбекистонда ҳам сўнгги йилларда иқтисодий ислохотлар доирасида солиқ тизimini модернизация қилишга қаратилган кенг қўламли чоратadbирлар амалга оширилмоқда. Хусусан, солиқ турларини қисқартириш, солиқ ставкаларини оптималлаштириш, қўшилган қиймат солиғи механизмини такомиллаштириш ҳамда солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш бўйича ислохотлар амалга оширилди. Давлат солиқ қўмитаси маълумотларига кўра, Ўзбекистонда солиқ тушумларининг ЯИМга нисбати 2020 йилда 22 фоиз атрофида бўлган бўлса, 2024 йилга келиб тахминан 27–28 фоизгача ошган [2]. Бу кўрсаткич солиқ базасини кенгайтириш ва солиқ маъмурчилигини такомиллаштириш бўйича амалга оширилаётган ислохотлар муайян натижа бераётганини кўрсатади.

Шу билан бирга, иқтисодий трансформация шароитида солиқ тизimini янада ривожлантириш зарурати

сақланиб қолмоқда. Халқаро ташкилотлар баҳолашларига кўра, иқтисодиёти ривожланаётган мамлакатларда яширин иқтисодиёт улуши ЯИМнинг 20–30 фоизгача етиши мумкин [3]. Бу ҳолат солиқ базасининг тўлиқ қамраб олинмаслигига ва бюджет тушумлари салоҳиятидан тўлиқ фойдаланилмаслигига сабаб бўлади. Шунинг учун солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш, солиқ тўловчилар билан давлат ўртасидаги муносабатларни соддалаштириш ва солиқ сиёсатининг барқарорлигини таъминлаш солиқ тизimini ривожлантиришнинг муҳим йўналишлари ҳисобланади.

Бугунги кунда рақамли иқтисодиётнинг ривожланиши ҳам солиқ тизими олдига янги вазифаларни қўймоқда. Электрон тижорат, рақамли хизматлар ва трансчегаравий иқтисодий операцияларни солиққа тортиш механизмларини такомиллаштириш кўплаб давлатларда солиқ сиёсатининг муҳим йўналишларидан бирига айланган [4]. Бу эса солиқ тизimini институционал ва технологик жиҳатдан модернизация қилиш заруратини янада кучайтирмоқда.

Шу муносабат билан Ўзбекистонда солиқ тизimini ривожлантиришнинг устувор йўналишларини илмий жиҳатдан таҳлил қилиш, халқаро тажриба асосида унинг институционал механизмларини такомиллаштириш ҳамда иқтисодий ўсишни рағбатлантирувчи самарали солиқ сиёсатини шакллантириш муҳим илмий ва амалий аҳамият касб этади. Мазкур мақолада Ўзбекистон солиқ тизimini ривожлантиришнинг асосий йўналишлари, солиқ сиёсатини такомиллаштиришнинг институционал асослари ва иқтисодий ислохотлар

шароитида унинг самарадорлиги таҳлил қилинади.

Тадқиқот методологияси

Таҳлил жараёнида қиёсий таҳлил, индукция ва дедукция, мантикий умумлаштириш ҳамда илмий абстракция усуллари қўлланилди. Шунингдек, Ўзбекистон солиқ тизими кўрсаткичлари айрим ривожланган ва ривожланаётган мамлакатлар тажрибаси билан қиёсий тарзда ўрганилди. Мазкур методологик ёндашувлар солиқ тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини илмий асосда аниқлаш ва миллий амалиёт учун амалий таклифлар ишлаб чиқиш имконини берди.

Адабиётлар шархи

Солиқ тизимини ривожлантириш ва унинг иқтисодий ўсишга таъсири жаҳон иқтисодий адабиётларида кенг ўрганилган илмий масалалардан бири ҳисобланади. Айниқса, солиқ сиёсатининг давлат молия барқарорлиги, инвестиция муҳити ва иқтисодий рағбатлантириш механизмлари билан боғлиқ жиҳатлари кўплаб олимлар томонидан таҳлил қилинган.

Жамоат молияси назариясининг асосчиларидан бири ҳисобланган Р. Масгрейв солиқ тизимини давлатнинг ресурсларни тақсимлаш, даромадларни қайта тақсимлаш ва макроиқтисодий барқарорлаштириш функцияларини амалга оширишдаги асосий инструмент сифатида таърифлайди [5]. Унинг таъкидлашича, самарали солиқ тизими иқтисодий барқарорликни таъминлаш билан бирга, давлатнинг ижтимоий вазифаларини молиялаштиришда ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Ж. Стиглиц тадқиқотларида эса солиқ сиёсати бозор иқтисодиётида давлатнинг иқтисодий жараёнларга

таъсир кўрсатиш механизмларидан бири сифатида қаралади. Унинг фикрича, солиқ тизими орқали иқтисодий тенгсизликни камайтириш, бозор муваффақиятсизликларини бартараф этиш ва барқарор иқтисодий ўсишни таъминлаш мумкин [6].

Солиқ юки ва иқтисодий ўсиш ўртасидаги боғлиқлик масаласи халқаро ташкилотлар томонидан ҳам чуқур таҳлил қилинган. OECD мамлакатлари тажрибаси шуни кўрсатадики, солиқ тушумларининг ЯИМга нисбатан улуши давлат молия барқарорлигини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга бўлса-да, солиқ тизимининг тузилиши ва маъмурий самарадорлиги асосий ҳал қилувчи омил ҳисобланади [7]. Шу сабабли ривожланган мамлакатларда солиқ сиёсатини такомиллаштиришда солиқ базасини кенгайтириш ва солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш устувор йўналиш сифатида қаралади.

Европа ва Жаҳон банки тадқиқотларида солиқ тизимининг институционал ривожланиш даражаси иқтисодий ислохотлар самарадорлигига бевосита таъсир кўрсатиши таъкидланган. Хусусан, Европа Иттифоқи мамлакатларида солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш ва электрон ҳисобот тизимларини жорий этиш солиқ йиғимлари самарадорлигини оширишга хизмат қилган [8].

Россия иқтисодий мактаби вакиллари ҳам солиқ сиёсатининг иқтисодий трансформация жараёнларидаги аҳамиятини кенг ўрганган. Е. Гайдар ва С. Синельников-Мурылёв ишларида постсовет мамлакатларида солиқ тизимини ислох қилиш давлат бюджети барқарорлигини таъминлашнинг асосий шарти эканлиги

таъкидланган [9]. Улар солиқ тизимининг соддалиги ва прогноз қилинадиганлиги инвестиция муҳитини яхшилашда муҳим омил ҳисобланишини қайд этадилар.

Қозоғистон иқтисодчилари К. Ильясов ва Б. Сабденов тадқиқотларида солиқ сиёсатини либераллаштириш ва солиқ маъмурчилигини модернизация қилиш иқтисодий ўсишни рағбатлантиришга хизмат қилгани илмий жиҳатдан асосланган [10]. Уларнинг фикрича, солиқ ставкаларини оптималлаштириш ва солиқ турларини соддалаштириш инвестиция муҳитини яхшилашга хизмат қилади.

Ўзбекистонлик иқтисодчи олимлар ҳам солиқ тизимини ривожлантириш масалаларини кенг тадқиқ этган. А. Ваҳобов, Ш. Шодмонов ва Б. Ходиев ишларида миллий иқтисодиёт трансформацияси шароитида солиқ сиёсатининг иқтисодий ўсишни рағбатлантиришдаги роли атрофлича таҳлил қилинган [11]. Уларнинг таъкидлашича, солиқ сиёсатининг барқарорлиги, солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш ва солиқ базасини кенгайтириш иқтисодий ислоҳотлар самарадорлигини оширишнинг асосий омилларидан бири ҳисобланади.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Молия вазирлиги ҳисоботларида миллий солиқ тизимини модернизация қилиш, солиқ хизматларини рақамлаштириш ва солиқ маъмурчилигини такомиллаштириш бўйича амалга оширилаётган ислоҳотлар натижалари ёритилган [12]. Мазкур манбалар миллий солиқ тизимининг ривожланиш тенденцияларини таҳлил қилишда муҳим ахборот манбаи ҳисобланади.

Умуман олганда, илмий адабиётлар таҳлили шуни кўрсатадики, солиқ тизимини ривожлантиришда урта асосий йўналиш алоҳида аҳамиятга эга: солиқ базасини кенгайтириш, солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш ва солиқ сиёсатининг барқарорлигини таъминлаш. Ушбу илмий қарашлар Ўзбекистонда солиқ тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини аниқлашда муҳим назарий асос бўлиб хизмат қилади.

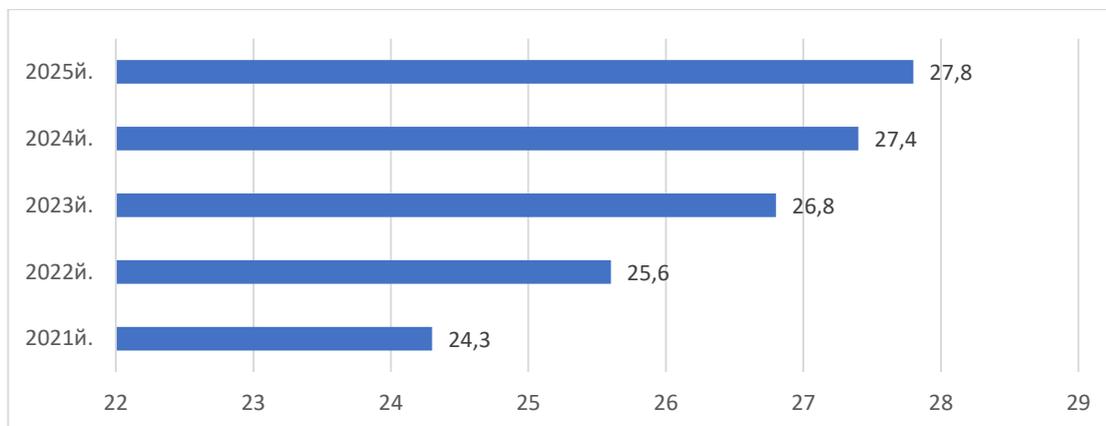
Таҳлил ва натижалар

Ўзбекистон миллий иқтисодиётида бозор муносабатларининг чуқурлашиб бориши давлат молия тизимини, хусусан солиқ сиёсатини тубдан қайта кўриб чиқишни талаб этмоқда. Солиқ тизими иқтисодиётни тартибга солиш, бюджет барқарорлигини таъминлаш ва иқтисодий ўсишни рағбатлантиришнинг муҳим институционал инструментларидан бири ҳисобланади. Шу нуқтаи назардан, сўнгги йилларда Ўзбекистонда солиқ сиёсати ва солиқ маъмурчилигини модернизация қилишга қаратилган кенг кўламли ислоҳотлар амалга оширилди.

Жаҳон банки маълумотларига кўра, ривожланаётган мамлакатларда давлат бюджети даромадларининг асосий қисми солиқ тушумлари ҳисобига шаклланади ва уларнинг ялпи ички маҳсулотга нисбати иқтисодий барқарорликнинг муҳим кўрсаткичи ҳисобланади [13]. Ўзбекистонда ҳам солиқ тушумлари давлат бюджети даромадларининг асосий манбаи бўлиб, сўнгги йилларда солиқ базасини кенгайтириш ва солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш орқали мазкур кўрсаткични барқарор сақлаб қолишга эришилмоқда.

Халқаро валюта жамғармаси маълумотларига кўра, ривожланаётган мамлакатларда солиқ тушумларининг ЯИМга нисбати ўртача 15–20 фоиз атрофида шаклланади [14]. Ўзбекистонда

эса ушбу кўрсаткич сўнгги йилларда нисбатан юқори даражада сақланиб келмоқда, бу эса солиқ ислохотларининг самарадорлигини кўрсатади.

1-расм. Ўзбекистонда солиқ тушумларининг ялпи ички маҳсулотга нисбати¹

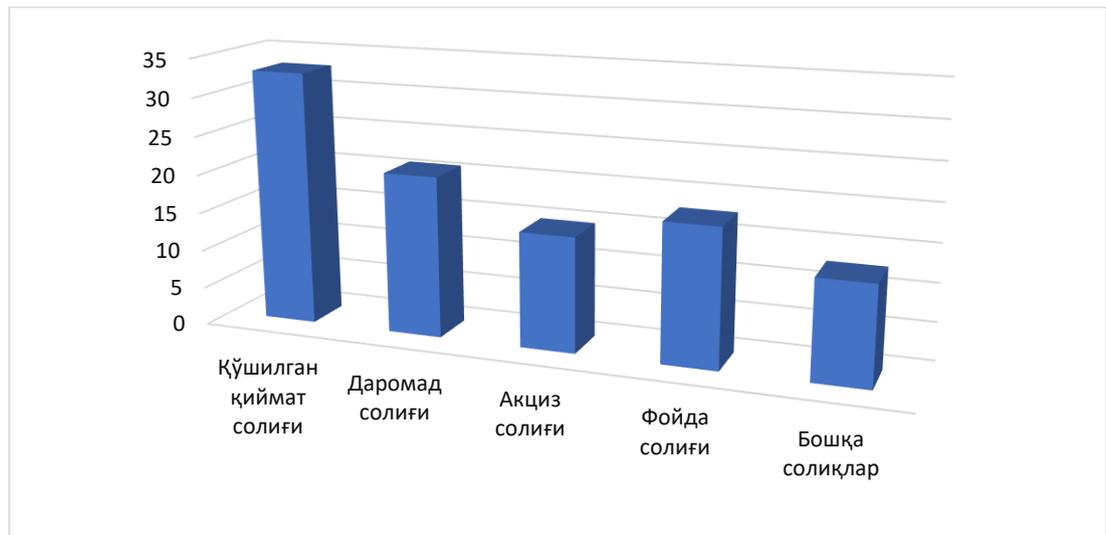
Расм маълумотларидан кўришиб турибдики, 2021–2025 йиллар давомида солиқ тушумларининг ялпи ички маҳсулотга нисбати изчил ўсиш тенденциясига эга. 2021 йилда мазкур кўрсаткич 24,3 фоизни ташкил этган бўлса, 2025 йилга келиб 27,8 фоизга етган. Бу ўсиш, аввало, солиқ базасини кенгайтириш, солиқ имтиёзларини оптималлаштириш ва солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш билан боғлиқ.

Ўзбекистонда солиқ тизими ислохотларининг муҳим йўналишларидан бири солиқ ставкаларини оптималлаштириш ва тадбиркорлик фаолияти учун қулай муҳит яратиш ҳисобланади. Хусусан, сўнгги йилларда кўшилган қиймат солиғи ставкасининг

пасайтирилиши, айрим солиқ турларининг бекор қилиниши ва солиқ ҳисоботларини тақдим этиш тартибининг соддалаштирилиши иқтисодий фаолликни рағбатлантиришга хизмат қилди.

Жаҳон банки тадқиқотларида қайд этилишича, солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш солиқ йиғилувчанлигини оширишнинг энг самарали механизмларидан бири ҳисобланади. Шу нуқтаи назардан, Ўзбекистонда электрон ҳисоб-фактуралар, онлайн назорат-касса машиналари, электрон солиқ ҳисоботлари ва автоматлаштирилган маълумотлар базаларининг жорий этилиши солиқ тизими самарадорлигини сезиларли даражада оширишга хизмат қилди.

¹ Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси маълумотлари асосида тузилган

2-расм. Ўзбекистон давлат бюджети даромадларида асосий солиқ турларининг улуши²

Расм маълумотларидан кўриш мумкинки, давлат бюджети даромадларида энг катта улуш қўшилган қиймат солиғи ҳиссасига тўғри келади. Бу ҳолат кўплаб ривожланаётган мамлакатлар учун хос бўлган фискал структура ҳисобланади. Даромад солиғи ва фойда солиғи ҳам бюджет даромадларининг муҳим манбаи бўлиб хизмат қилмоқда.

Шу билан бирга, Ўзбекистон солиқ тизимида рақамлаштириш жараёнлари солиқ маъмурчилигининг самарадорлигини оширишда муҳим аҳамият касб этмоқда. Давлат солиқ хизмати маълумотларига кўра, электрон солиқ хизматларидан фойдаланувчи солиқ тўловчилар сони сўнгги йилларда бир неча баробарга ошган [12].

Ўтиш иқтисодиёти шароитида солиқ тизимининг самарадорлигини баҳолашда қиёсий таҳлил усули муҳим аҳамият касб этади. Айниқса, иқтисодий ривожланиш даражаси, институционал ислохотлар суръати ва солиқ маъмурчилиги модели жиҳатидан ўхшаш мамлакатлар билан таққослаш миллий

солиқ тизимининг кучли ва заиф томонларини аниқлаш имконини беради. Шу нуқтаи назардан, Ўзбекистон солиқ тизимини Қозоғистон ва Грузия давлатлари билан қиёсий таҳлил қилиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Қозоғистон ва Ўзбекистон Марказий Осиё минтақасида жойлашган ўтиш иқтисодиёти мамлакатлари ҳисобланиб, уларда солиқ сиёсатини либераллаштириш, солиқ ставкаларини оптималлаштириш ва солиқ маъмурчилигини рақамлаштиришга қаратилган ислохотлар амалга оширилмоқда. Грузия эса солиқ тизимини соддалаштириш ва солиқ турларини қисқартириш орқали инвестиция муҳитини яхшилашга эришган мамлакат сифатида халқаро иқтисодий тадқиқотларда алоҳида таъкидланади.

Халқаро молия институтлари маълумотларига кўра, мазкур давлатларда солиқ тушумларининг ялпи ички маҳсулотга нисбати ва солиқ юки даражаси иқтисодий сиёсатнинг муҳим индикаторларидан бири ҳисобланади [15]. Шу билан бирга, солиқ тизими

² Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги маълумотлари асосида муаллиф томонидан тузилган

самарадорлигини баҳолашда солиқ ставкалари, солиқ маъмурчилигининг рақамлаштириш даражаси ва яширин

иқтисодиёт улуши ҳам муҳим омиллардан бири ҳисобланади.

1-жадвал

Ўзбекистон, Қозоғистон ва Грузия солиқ тизими кўрсаткичларининг қиёсий таҳлили³ [15–17]

(2025 йил 1 январь ҳолатига)

Кўрсаткичлар	Ўзбекистон	Қозоғистон	Грузия
Солиқ тушумлари / ЯИМ (%)	27,8	25,4	26,5
ҚҚС ставкаси (%)	12	12	18
Корпоратив фойда солиғи (%)	15	20	15
Жисмоний шахслар даромад солиғи	Ягона ставка	Ягона ставка	Ягона ставка
Солиқ маъмурчилиги рақамлашуви	Юқори	Юқори	Жуда юқори
Яширин иқтисодиёт улуши	Ўртача	Ўртача	Паст

Жадвал таҳлили шуни кўрсатадики, солиқ тушумларининг ялпи ички маҳсулотга нисбати бўйича Ўзбекистон ва Грузия кўрсаткичлари бир-бирига яқин бўлиб, Қозоғистонда мазкур кўрсаткич бироз пастроқ даражада шаклланган. Бу ҳолат, аввало, Қозоғистон иқтисодиётининг хомашё ресурсларига юқори даражада боғлиқлиги ва давлат бюджети даромадларида нефть секторининг улуши катта экани билан изоҳланади.

Кўшилган қиймат солиғи ставкалари бўйича ҳам муайян фарқлар кузатилади. Ўзбекистон ва Қозоғистонда ҚҚС ставкаси 12 фоизни ташкил этса, Грузияда мазкур ставка 18 фоиз даражасида белгиланган. Бироқ Грузия солиқ тизимининг муҳим хусусияти солиқ турларининг нисбатан камлиги ва маъмурий тартибларнинг соддалиги ҳисобланади. Бу эса солиқ тўловчилар учун маъмурий харажатларни камайтириш ва инвестиция муҳитини яхшилашга хизмат қилган.

Корпоратив фойда солиғи ставкалари бўйича ҳам маълум фарқлар мавжуд. Қозоғистонда мазкур ставка 20 фоиз бўлиб, Ўзбекистон ва Грузияда эса 15 фоиз даражасида белгиланган. Солиқ

ставкаларининг нисбатан паст даражада бўлиши инвестиция муҳитини рағбатлантиришга қаратилган иқтисодий сиёсатнинг муҳим элементи ҳисобланади.

Солиқ маъмурчилигининг рақамлаштириш даражаси бўйича Грузия энг юқори кўрсаткичларга эга. Мазкур мамлакатда электрон солиқ хизматлари, онлайн декларация ва автоматлаштирилган солиқ назорати тизими кенг жорий этилган. Шу сабабли халқаро рейтингларда Грузия солиқ маъмурчилиги самарадорлиги бўйича юқори ўринларни эгаллаб келмоқда [16].

Ўзбекистонда ҳам сўнгги йилларда солиқ маъмурчилигини рақамлаштириш бўйича кенг кўламли ислохотлар амалга оширилди. Электрон ҳисоб-фактуралар, онлайн назорат-касса машиналари ва рақамли солиқ платформаларининг жорий этилиши солиқ йиғилувчанлигини оширишга хизмат қилмоқда. Шу билан бирга, яширин иқтисодиёт улушининг маълум даражада сақланиб қолаётгани солиқ базасини кенгайтиришга қаратилган ислохотларни давом эттириш зарурлигини кўрсатади.

Қиёсий таҳлил натижалари шуни кўрсатадики, солиқ тизимининг

³ Жаҳон банки, Халқаро валюта жамғармаси ва миллий статистика маълумотлари асосида тузилган [15–17].

самарадорлиги фақат солиқ ставкаларига эмас, балки солиқ маъмурчилигининг институционал ривожланиш даражаси ва рақамлаштириш жараёнларининг қамровига ҳам боғлиқ. Шу нуқтаи назардан, Ўзбекистон солиқ тизимини такомиллаштиришда Грузиянинг маъмурий соддалаштириш тажрибаси ва Қозоғистоннинг солиқ базасини барқарорлаштириш механизмларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Хулоса

Амалга оширилган ўрганишлар, тадқиқотлар ва қиёсий таҳлиллар шуни кўрсатадики, солиқ тизимининг самарадорлиги фақат солиқ ставкалари даражаси билан эмас, балки солиқ маъмурчилигининг ривожланганлиги, рақамлаштириш камрови, солиқ базасининг кенглиги ва институционал барқарорлик билан белгиланади.

Ўзбекистон учун солиқ тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишлари сифатида:

Биринчидан, солиқ маъмурчилигини янада рақамлаштириш ва хавф таҳлиliga асосланган автоматлаштирилган назорат механизмларини кенгайтириш зарур.

Иккинчидан, солиқ базасини кенгайтириш мақсадида яширин иқтисодий қисқартириш ва солиқ тўловчиларнинг ихтиёрий риюя даражасини оширишга қаратилган институционал ислохотларни кучайтириш лозим.

Учинчидан, солиқ тизимини соддалаштириш, ҳисобот топшириш ва солиқ тўлаш жараёнларини енгиллаштириш орқали тадбиркорлик муҳитини янада яхшилаш мақсадга мувофиқ.

Тўртинчидан, солиқ сиёсатининг барқарорлиги ва прогноз қилинадиганлигини таъминлаш орқали инвестицион жозибдорликни ошириш ва миллий иқтисодийнинг узок муддатли рақобатбардошлигини мустаҳкамлаш муҳим аҳамиятга эга.

Умуман олганда, Ўзбекистонда солиқ тизимини ривожлантиришнинг устувор вазифаси солиқ юкини ошириш эмас, балки маъмурий самарадорликни кучайтириш, солиқ базасини кенгайтириш ва рақамли инфратузилмани чуқурлаштириш орқали фискал барқарорлик ҳамда иқтисодий ўсиш ўртасидаги мувозанатни таъминлашдан иборат.

Фойдаланган адабиётлар рўйхати

1. OECD. *Revenue Statistics 2023: Tax Revenue Trends in OECD Countries*. OECD Publishing, Paris. <https://www.oecd.org/tax/revenue-statistics>
2. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси. *Ўзбекистон Республикаси солиқ тушумлари статистикаси*. <https://soliq.uz>
3. World Bank. *Shadow Economy and Tax Compliance in Developing Countries*. Washington, DC. <https://www.worldbank.org>
4. IMF. *Digitalization and Tax Administration*. International Monetary Fund Report. <https://www.imf.org>
5. Musgrave R.A., Musgrave P.B. **Public Finance in Theory and Practice**. – New York: McGraw-Hill Book Company, 1989. – 627 p.

6. Stiglitz J.E., Rosengard J.K. **Economics of the Public Sector**. 4th edition. – New York: W.W. Norton & Company, 2015. – 960 p.
7. OECD. **Revenue Statistics 2023: The Impact of Taxation on Economic Growth**. – Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2023. Available at: www.oecd.org/tax/revenue-statistics
8. European Commission, World Bank. **Tax Administration and Digitalization in Europe and Central Asia**. – Brussels / Washington DC, 2022. Available at: www.worldbank.org
9. Гайдар Е.Т., Синельников-Мурылёв С.Г. **Налоговая политика и экономические реформы в переходной экономике**. – Москва: Институт экономической политики, 2003. – 384 с.
10. Ильясов К.К., Сабденов Б.А. **Налоговая система Казахстана и пути её совершенствования**. – Алматы: Экономика, 2018. – 256 с.
11. Вахобов А.В., Шодмонов Ш.Ш., Ходиев Б.Ю. **Иқтисодиёт назарияси**. – Тошкент: IQTISOD-MOLIYA, 2019. – 480 б.
12. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ кўмитаси. **Ўзбекистон Республикаси солиқ сиёсати ва солиқ тушумлари бўйича статистик ҳисоботлар**. – Тошкент, 2023. Available at: www.soliq.uz
13. World Bank. **World Development Indicators 2023**. – Washington, DC: The World Bank, 2023. Available at: www.worldbank.org
14. International Monetary Fund (IMF). **Government Finance Statistics Manual (GFSM) and Fiscal Monitor Report**. – Washington, DC: IMF, 2023. Available at: www.imf.org
15. World Bank. **World Development Indicators 2025**. – Washington DC: World Bank, 2023. Available at: www.worldbank.org
16. International Monetary Fund (IMF). **Fiscal Monitor: Tax Policy for Inclusive Growth**. – Washington DC: IMF, 2025. Available at: www.imf.org
17. OECD. **Tax Administration Comparative Information Series**. – Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2025. Available at: www.oecd.org